

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET
VOOR DE UITBREIDING VAN ZUIVELFABRIEK FRIESLAND
CAMPINA TE NOORDWIJK

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET VOOR DE UITBREIDING
VAN ZUIVELFABRIEK FRIESLAND CAMPINA TE NOORDWIJK

Gebruik en overname van gegevens
alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

*Buro Bakker (2013);
Toetsing Flora- en faunawet voor de uitbreiding van zuivelfabriek Friesland
Campina te Noordwijk
In opdracht van Buro Vijn te Oenkerk*

in opdracht van:

BURO VIJN TE OENKERK

contactpersoon:

MEVR. P. WESTERHOF

uitgevoerd door:

BURO BAKKER ADVIESBURO VOOR ECOLOGIE BV

Weiersloop 9 Postbus 10034 9400 CA Assen - tel. 0592-313389 - info@burobakker.nl

Projectleiding:

Ir. M.S. van Kerkvoorde

Veldwerk & Rapportage

Ing. M.W. Bokje

Inhoud

1	INLEIDING	1
1.1	AANLEIDING EN DOEL.....	1
1.2	WETTELIJK KADER.....	1
1.3	METHODE	1
1.4	PLANGEBIED	2
1.5	VOORGENOMEN ONTWIKKELING	3
2	FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG.....	4
2.1	FLORA.....	4
2.2	VOGELS.....	4
2.3	VLEERMUIZEN	5
2.4	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN.....	5
2.5	REPTIELEN EN AMFIBIEËN.....	6
2.6	VISSEN	6
2.7	ONGEWERVELDEN	6
2.8	LICHT BESCHERMDE SOORTEN.....	7
3	CONCLUSIES	8
3.1	SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN.....	8
3.2	SAMENVATTING VERVOLG.....	8
	BRONNEN.....	9
	BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET	

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

Zuivelfabrikant Friesland Campina wil de fabriek gelegen in Noordwijk (gemeente Marum) uitbreiden. Het betreft een uitbreiding voor ruimtes voor expeditie en opslag, nieuwe logistieke ruimtes en nieuwe parkeerplaatsen. Hiervoor dienen bomen gekapt te worden en worden er enkele sloten gedempt. Tevens zal de vegetatie op het terrein verwijderd worden. Aan de noordzijde van de fabriek is rekening gehouden met aanpassingen aan het bestaande gebouw.

Effecten op beschermde flora en fauna als gevolg van de gewenste ontwikkeling, kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Buro Bakker is gevraagd om middels een verkennende toetsing (quickscan) eventueel aanwezige beschermde flora en fauna in beeld te brengen en de effecten van de gewenste ontwikkeling op deze soorten te beoordelen.

Met de quickscan wordt eenduidig in beeld gebracht of en welke beschermde soorten in het plangebied aanwezig kunnen zijn. Indien de gewenste ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten voor deze soorten, leidt de quickscan tot aanbevelingen voor vervolgstappen. Het uiteindelijke doel is het afstemmen van de ontwikkeling op de aanwezigheid van beschermde soorten, zodat gewerkt wordt binnen de kaders van de Flora- en faunawet.

1.2 WETTELIJK KADER

De Nederlandse natuurwetgeving is gebaseerd op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. De soortbescherming is hierbij uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt een aantal veelal zeldzame of kwetsbare planten- en diersoorten. Relevant zijn in het kader van deze quickscan vooral de bepalingen die van toepassing zijn op ruimtelijk inrichting en ontwikkeling. De Flora- en faunawet is overal in Nederland van toepassing, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten.

Er worden in de Flora- en faunawet drie verschillende beschermingsniveaus gehanteerd: een lichte, een matige en een zware bescherming. Voor soorten met een lichte bescherming geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Bij matig en zwaar beschermde soorten zijn mitigerende maatregelen van toepassing als effecten van de gewenste ontwikkeling niet uitgesloten kunnen worden. Dit betekent dat ontwerp, planning en/of uitvoering afgestemd moeten worden op de beschermde soorten, zodanig dat de functionaliteit van de verblijfplaats van deze soorten behouden blijft. Een ontheffingsprocedure treedt in werking als mitigatie niet mogelijk is.

Een toelichting op de Flora- en faunawet staat in Bijlage I.

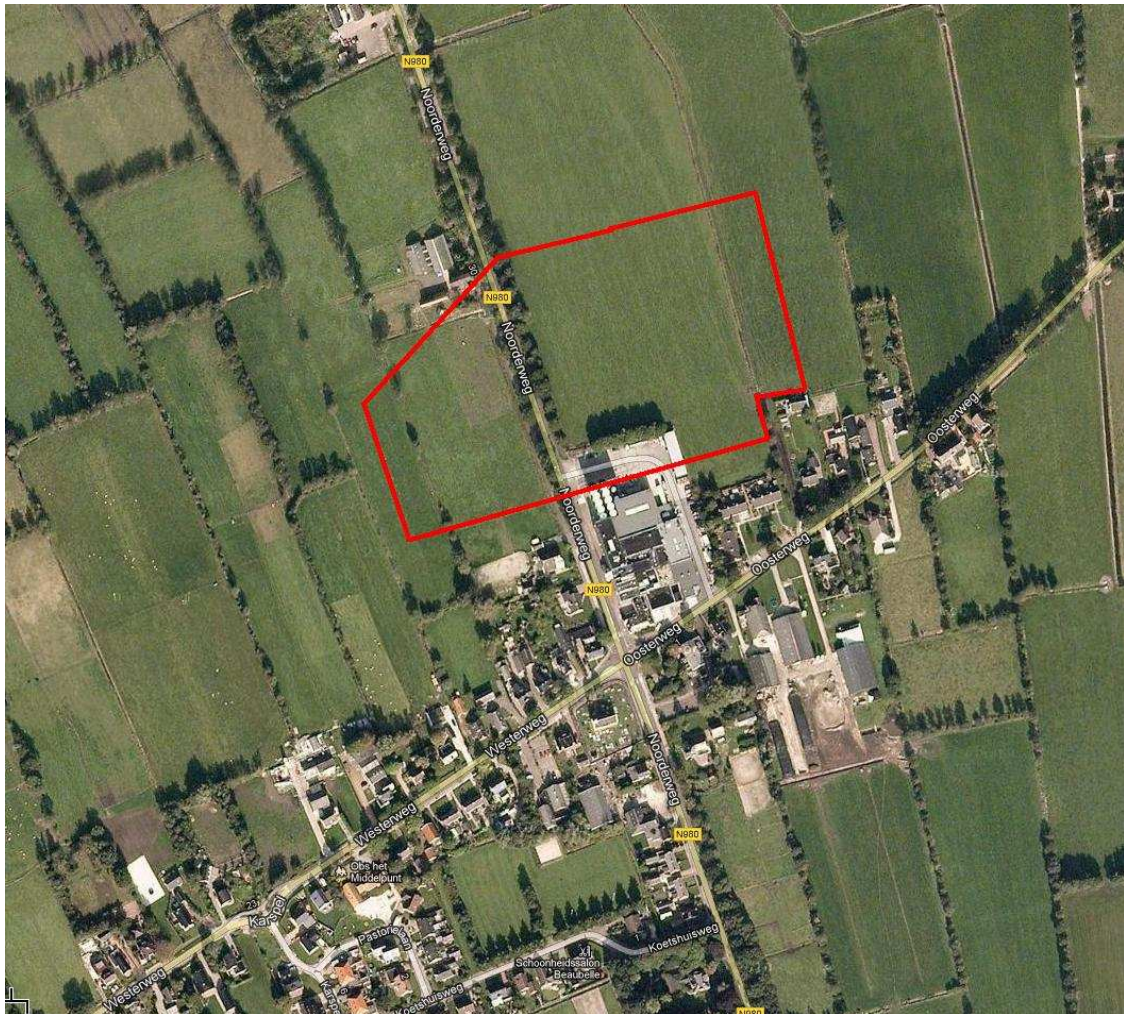
1.3 METHODE

Voor de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie bronnen achter in dit rapport). Op 9 april 2013 is een ecologische verkenning in het gebied uitgevoerd. Daarbij is

gelet op de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Daarnaast zijn inschattingen gemaakt van het (mogelijke) voorkomen van beschermde soorten op basis van terreinkenmerken. De sloten zijn hiervoor bemonsterd met een RAVON-type schepnet.

1.4 PLANGEBIED

De zuivelfabriek is gelegen aan Noorderweg 27 in Noordwijk (gemeente Marum). In figuur 1 is een luchtfoto van het plangebied weergegeven.

Figuur 1: De ligging van het plangebied ruim genomen, rood omlijnd. (Luchtfoto: Google Earth).

Het plangebied bestaat grotendeels uit gemaaid weiland met enkele sloten. Verder is het deel langs de fabriek bestraat met betonplaten. Door het plangebied loopt bovendien de N980 (Noorderweg).

Figuur 2: Impressie van het plangebied.

1.5 VOORGENOMEN ONTWIKKELING

De voorgenomen ontwikkeling bestaat uit de volledige verwijdering van alle aanwezige vegetatie en het dempen van de sloten. In de quickscan is tevens rekening gehouden met de kap van alle aanwezige bomen in het plangebied en aanpassingen aan de noordzijde van de fabriek.

2 FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG

In de paragrafen 2.1 tot en met 2.7 wordt de (mogelijke) aanwezigheid van zwaar en matig zwaar beschermde flora en fauna besproken. De mogelijke aanwezigheid van deze soorten kan leiden tot de aanbeveling voor vervolgonderzoek of tot een mitigatieopgave. In paragraaf 2.8 wordt ingegaan op de aanwezigheid van licht beschermde soorten.

Tevens worden de effecten beoordeeld die de voorgenomen ontwikkeling heeft op beschermde flora en fauna.

2.1 FLORA

Voorkomen

In het plangebied is geen beschermde flora aangetroffen. De bomen zijn Eiken en enkele Elzen. Het weiland bestaat uit Engels raaigras met daartussen enkele algemene soorten als Smalle weegbree en Pitrus. Langs de sloten groeit verder veelal Braam.

Effecten en vervolg

Beschermde flora is niet aanwezig en valt, ondanks de tijd van het jaar waarin flora slecht zichtbaar is, aan de hand van biotoopeigenschappen uit te sluiten. Het terrein is hiervoor te voedselrijk. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

2.2 VOGELS

Voorkomen

Jaarrond beschermde soorten

De aanwezigheid van vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen kan met deze quickscan worden uitgesloten. De bomen bevatten geen roofvogelnesten en het fabriekspand biedt geen geschikte openingen voor Huismussen en Gierzwaluwen. Andere soorten met jaarrond beschermde nesten kunnen aan de hand van biotoopeigenschappen worden uitgesloten.

Algemene broedvogels

In de bomen en Bramen kunnen meerdere soorten kleine vogels tot broeden komen. Soorten die zijn waargenomen en die tot broeden kunnen komen zijn Merel, Houtduif, Kauw en Ekster.

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde soorten

Soorten met een jaarrond beschermde nestplaats zijn niet aanwezig. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

Algemene broedvogels

Werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van nesten. Dit betreft zowel de vogels die in het plangebied zelf broeden als de vogels die binnen de beïnvloedingssfeer van de werkzaamheden broeden. Dergelijke verstoring is niet toegestaan en hiervoor wordt bovendien geen ontheffing verleend.

Vanwege de mogelijke aanwezigheid van nesten van broedvogels dienen de werkzaamheden daarom in eerste instantie buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot half juli. Wanneer dit niet mogelijk is, moet het plangebied voorafgaand aan de werkzaamheden gecontroleerd worden op de aanwezigheid van nesten. Deze controle moet worden uitgevoerd door een vogelkundige. De kans bestaat dan dat het werk stilgelegd moet worden.

2.3 VLEERMUIZEN

Verblijfplaatsen

De aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen in het plangebied kan met dit onderzoek worden uitgesloten. De bomen bevatten geen holtes die als verblijfplaats kunnen dienen voor boombewonende soorten. Het fabriekspand bevat geen geschikte openingen waar gebouwbewonende soorten door naar binnen kunnen.

Belangrijke vliegroutes

De aanwezigheid van vliegroutes kan met dit onderzoek worden uitgesloten. De aanwezige bomenrij langs de Noorderweg is niet geschikt om gebruikt te worden als vliegroute omdat deze niet uitkomt op bijvoorbeeld essentieel foerageergebied. Bovendien is de onderlinge afstand tussen de boomkruinen veelal groter dan 15 meter, wat voor een potentiële vliegroute te weinig beschutting geeft. Overige lijnvormige elementen die als vliegroute gebruikt kunnen worden zijn niet aanwezig.

Belangrijk foerageergebied

Het gehele onderzochte gebied fungeert mogelijk als foerageergebied voor vleermuizen. In de omgeving zijn echter voldoende alternatieve foerageerplaatsen, dus het zal hooguit om een marginaal foerageergebied gaan. De aanwezigheid van essentieel foerageergebied kan hiermee worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

Er zijn geen nadelige effecten op de vleermuizen. Er zijn hierdoor geen verdere stappen noodzakelijk.

2.4 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Voorkomen

In het plangebied zijn alleen licht beschermde soorten aangetroffen en er worden tevens licht beschermde soorten verwacht. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van zwaarder beschermde soorten, zoals de zwaar beschermde Waterspitsmuis kan met dit onderzoek worden uitgesloten. De sloten in het plangebied zijn daar-

voor niet schoon genoeg en bevatten geen voedsel in de vorm van macrofauna. Tevens ontbreekt voldoende begroeiing op de oevers die de nodige beschutting geven.

Ook de middelzwaar beschermde Steenmarter kan met dit onderzoek worden uitgesloten. Er zijn geen sporen in het plangebied aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van deze soort.

Effecten en vervolg

Er zijn geen soorten met een zware of matig zware bescherming aanwezig. Effecten en vervolgstappen zijn derhalve niet aan de orde.

2.5 REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Voorkomen

Alleen de sloten zijn hooguit geschikt voor enkele licht beschermde amfibieënsoorten. Soorten als Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander kunnen de sloot gebruiken als voortplantingsplek. De aanwezigheid van reptielen of zwaarder beschermde amfibieënsoorten in het plangebied kunnen aan de hand van biotoopeigenschappen en verspreidingsgegevens worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

Zwaarder beschermde soorten komen niet voor. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

2.6 VISSSEN

Voorkomen

Vissen kunnen worden uitgesloten. De sloten hebben geen goede verbinding met grotere wateren en zijn bovendien vervuild.

Effecten en vervolg

Er komen geen vissen met een zware of matig zware bescherming in het plangebied voor. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

2.7 ONGEWERVELDEN

Voorkomen

Ondanks de tijd van het jaar waarin nauwelijks ongewervelden zichtbaar zijn kan het voorkomen van overige zwaarder beschermde soorten (libellen, dagvlinders en andere ongewervelden) op voorhand worden uitgesloten. Het biotoop is niet geschikt voor deze soorten.

Effecten en vervolg

Effecten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

2.8 LICHT BESCHERMDE SOORTEN

Voorkomen

Er zal vermoedelijk wel een aantal licht beschermde soorten voorkomen in het plangebied. In tabel 1 is hiervan een overzicht opgenomen.

Tabel 1 Overzicht van licht beschermde flora en fauna die (waarschijnlijk of mogelijk) in het plangebied aanwezig is.

Soortgroep	Soort	Type waarneming
Zoogdieren	Mol <i>Talpa europaea</i>	Aanwezig
	Bosspitsmuis <i>Sorex araneus</i>	Mogelijk aanwezig
	Rosse woelmuis <i>Myodes glareolus</i>	Mogelijk aanwezig
	Bosmuis <i>Apodemus sylvaticus</i>	Mogelijk aanwezig
	Huisspitsmuis <i>Crocidura russula</i>	Mogelijk aanwezig
	Veldmuis <i>Microtus arvalis</i>	Mogelijk aanwezig
	Aardmuis <i>Microtis agrestis</i>	Mogelijk aanwezig
	Hermelijn <i>Mustela erminea</i>	Mogelijk aanwezig
	Wezel <i>Mustela nivalis</i>	Mogelijk aanwezig
Amfibieën	Bruine kikker <i>Rana temporaria</i>	Mogelijk aanwezig
	Gewone pad <i>Bufo bufo</i>	Mogelijk aanwezig
	Kleine watersalamander <i>Triturus vulgaris</i>	Mogelijk aanwezig

Effecten en vervolg

De negatieve effecten op licht beschermde planten en dieren zullen niet leiden tot het vernietigen van hele populaties. Het betreft allemaal algemene soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Schade aan soorten waarvoor een vrijstelling geldt voor de Flora- en faunawet hoeft niet te worden gecompenseerd. Op deze soorten is de zorgplicht wel van kracht (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht bepaalt dat men wilde planten en dieren zo min mogelijk schade dient te berokkenen. Een veelgebruikte invulling van deze zorgplicht bestaat uit het ongeschikt maken van het plangebied voor dieren, door het aanwezige gras enkele dagen voorafgaande aan de werkzaamheden kort af te maaien. Hierdoor kunnen eventueel aanwezige amfibieën en kleine zoogdieren de tijd krijgen het plangebied te verlaten.

3 CONCLUSIES

3.1 SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN

Tabel 2 Overzicht van waargenomen of waarschijnlijk in het plangebied voorkomende zwaar of matig zwaar beschermde fauna.

Soortgroep	Soort	Functie	Beschermings-regime
Vogels	Alle broedvogels	Nestgelegenheid	Zwaar beschermd

De aanwezigheid van andere soorten met een zware of matig zware bescherming kan op basis van deze quickscan worden uitgesloten.

De overige in het plangebied gevonden en te verwachten soorten zijn licht beschermd. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft voor deze soorten niet te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (zie Bijlage 1) is dan wel van kracht.

3.2 SAMENVATTING VERVOLG

- De mogelijke aanwezigheid van een aantal broedvogels leidt tot de noodzaak om de werkzaamheden in eerste instantie buiten het broedseizoen uit te voeren. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot half juli. Wanneer dit niet mogelijk is, moet het plangebied voorafgaand aan de werkzaamheden gecontroleerd worden op de aanwezigheid van nesten. Deze controle moet worden uitgevoerd door een vogelkundige. De kans bestaat dan dat het werk stilgelegd moet worden.
- De aanwezigheid van de licht beschermde diersoorten zal niet leiden tot het vernietigen van hele populaties. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten is niet in het geding. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. De zorgplicht is voor deze soorten wel van kracht.

BRONNEN

Zoogdieren

P. Twisk, A. van Diepenbeek en J.P. Bekker, 2010. Veldgids Europese zoogdieren. KNNV Uitgeverij.

Amfibieën

T. Stumpel en H. Strijbosch, 2009. Veldgids Amfibieën en Reptielen. KNNV Uitgeverij.

Vogels

DR-loket, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten Flora- en faunawet.

Overig

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

maps.google.nl

BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET

Wetsartikelen

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Beschermingscategorieën

De Flora- en faunawet in samenhang met het Besluit en de Regeling beschermde dier- en plantensoorten biedt de mogelijkheid tot het verkrijgen van vrijstellingen en ontheffingen van die verboden, mits aan voorwaarden wordt voldaan. De volgende beschermingsregimes worden onderscheiden:

Licht beschermde soorten. Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling, mits bij ingrepen sprake is van de uitvoering van bepaalde werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Matig beschermde soorten. Dit betreft soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling of ontheffing wordt verleend. Voor deze soorten geldt een vrijstelling, als volgens een door de Minister van LNV (thans EL&I) goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Als niet volgens een gedragscode wordt gewerkt, zal voor deze soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Deze ontheffing wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten (de zogenaamde lichte toets).

Zwaar beschermde soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, alsmede soorten die voorkomen op Bijlage IV van de Habitatrictlijn alsmede de van nature binnen de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Een ontheffing met betrekking tot deze soorten wordt verleend als wordt voldaan aan drie criteria: 1) er wordt geen af-

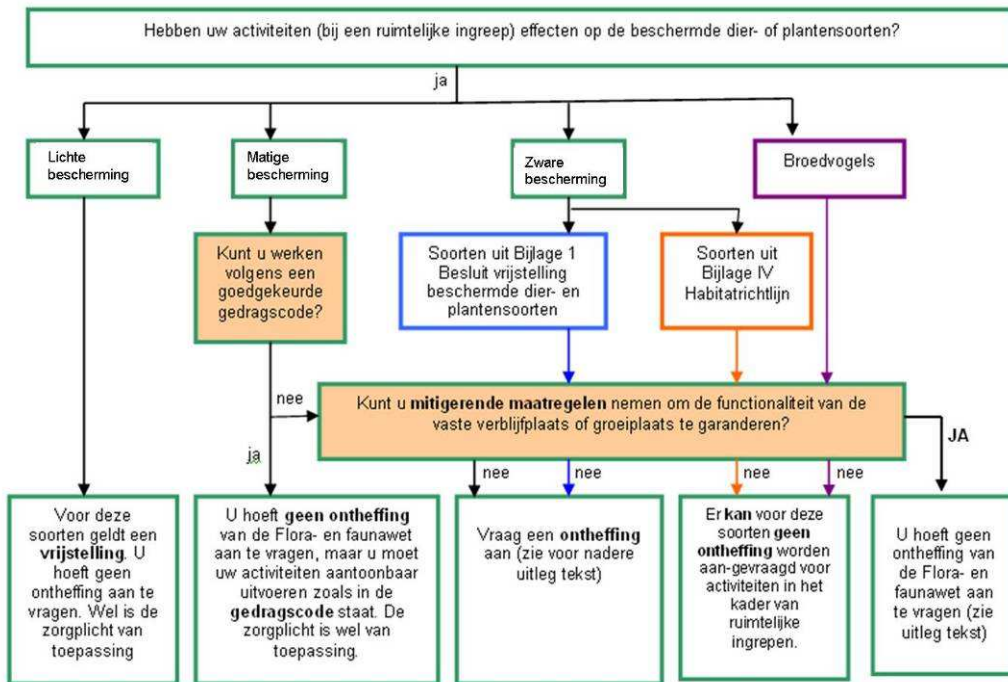
breuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten; 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang; 3) er is geen andere bevredigende oplossing. Aan de alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zogenaamde uitgebreide toets.

Broedvogels Voor vogels, evenals voor diersoorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bepaalde soorten die bij amvb zijn aangewezen, geldt ingevolge de Flora- en wet het zwaardere beschermingsregime. Dit beschermingsregime is aan de orde bij de ontheffingverlening. Werkzaamheden waarbij nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen worden beschadigd, vernield, uitgehaald, weggenomen of verstoord, zijn op grond van artikel 11 Flora- en faunawet verboden. Voor veel vogels wordt aangenomen dat zij alleen tijdens het broedseizoen een nestplaats respectievelijk een vaste rust- en verblijfplaats hebben en buiten deze periode niet. Om te voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met het verbod van artikel 11 Flora- en faunawet, dient in dat geval het broedseizoen te worden ontzien. Voor een kleine groep vogels geldt dat zij hun nestplaatsen respectievelijk hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik (kunnen) hebben. Deze plaatsen vallen dan ook jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 11. De vogelsoorten waarvoor dit geldt, zijn door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I vermeld op de "Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep" van augustus 2009. Door het treffen van mitigerende maatregelen kan worden voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met de verbodsbepaling van artikel 11 Flora- en faunawet. Indien aantasting of verstoring van de nestplaats of de vaste rust- en verblijfplaats niet te voorkomen is, dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

TOETSINGSKADER FLORA- EN FAUNAWET

Stroomschema

Op 26 augustus 2009 is door het toenmalige ministerie van LNV een aangepast beoordelingsschema voor de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen gepubliceerd (Min. LNV, 2009). Centraal in deze beoordelingswijze staan de mitigerende maatregelen waarmee de functionele leefomgeving van beschermde planten en dieren behouden moet blijven. Pas als de effecten van de beoogde ruimtelijke ingrepen op beschermde soorten niet gemitigeerd kunnen worden, is er in het kader van de Flora- en faunawet sprake van een ontheffingsplicht. In het stroomschema in figuur A is de beoordelingswijze voor soorten met een verschillend beschermingsregime uitgewerkt.

Figuur A. Stroomschema van de werking van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen (op basis van: ministerie van LNV, 2009).

Mitigatie als uitgangspunt

Als er bij de effectenbeoordeling van een activiteit is vastgesteld dat negatieve gevolgen op beschermde soorten kunnen optreden (dat wil zeggen: overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 8 t/m 12 in de Flora- en faunawet), zijn vervolgstappen aan de orde. Met uitzondering van de categorie 1 soorten, waarvoor een vrijstelling geldt, staat het treffen van mitigerende maatregelen hierbij steeds centraal. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkomen van negatieve gevolgen van een activiteit. Onder mitigatie valt bijvoorbeeld het aanpassen van de planning van de werkzaamheden op de aanwezigheid van beschermde soorten, het wegvangen van dieren voorafgaand aan werkzaamheden of het aanbieden van alternatieve verblijf- en foerageerplekken.

De mitigerende maatregelen zijn voldoende als de functionaliteit van het leefgebied continu behouden blijft. Belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Het leefgebied omvat naast een voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats ook de foerageergebieden en de migratieroutes die nodig zijn om de verblijfplaats te gebruiken.
- Ook een tijdelijke achteruitgang als gevolg van de activiteit is niet toegestaan. De mitigatie moet dus al werken op het moment dat het negatieve effect van de activiteit optreedt.
- Over het succes van de mitigerende maatregel dient een hoge mate van zekerheid te bestaan. Deze zekerheid kan bijvoorbeeld verkregen worden door wetenschappelijk onderzoek of aantoonbare praktijkervaringen.

Procedures per beschermingscategorie

Uit figuur A. blijkt dat er bij elke beschermingscategorie op een andere manier invulling gegeven kan worden aan de mitigatie van effecten.

Licht beschermde soorten. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Er geldt geen mitigatieverplichting. Wel is de zorgplicht van toepassing. Deze plicht houdt in dat iedereen bij al zijn handelen nadelige gevolgen voor alle in het wild levende dieren en planten zoveel mogelijk moet voorkomen. Het onnodig toebrengen van schade is niet toegestaan.

Matig beschermde soorten. Voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen kan bij matig beschermde soorten worden teruggegrepen op een goedgekeurde gedragscode (of eventueel zelf een gedragscode worden opgesteld). Gedragscodes worden opgesteld door sectoren (zoals waterschappen, gemeenten of de bouwsector) en ter goedkeuring voorgelegd aan Dienst Regelingen. Iedereen kan gebruik maken van deze gedragscodes voor zover de betreffende activiteit en het effect hiervan op beschermde soorten in de gedragscode zijn opgenomen. De situatie-specifieke uitwerking van de mitigatie moet dan worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Als geen gedragscode beschikbaar is, geldt de werkwijze zoals bij zwaar beschermde -soorten is beschreven.

Zwaar beschermde soorten. Het werken volgens een gedragscode is bij zwaar beschermde soorten niet toegestaan. De mitigerende maatregelen moeten in dit geval worden vastgelegd in een activiteitenplan. In de praktijk zullen de mitigerende maatregelen die in een activiteitenplan worden vastgelegd veel overeenkomst vertonen met een werkprotocol voor matig beschermde soorten. Een wezenlijk verschil is dat er geen goedkeuring van Dienst Regelingen aan een activi-

teitenplan ten grondslag ligt. Formeel is deze goedkeuring niet nodig; met de uitvoering van mitigerende maatregelen worden negatieve effecten immers voorkomen. Het Ministerie van EL&I adviseert echter wel om het activiteitenplan ter beoordeling aan Dienst Regelingen voor te leggen. Een positieve afwijzing van de aanvraag van Dienst Regelingen verkleint de kans op vertraging, bijvoorbeeld als er iemand bezwaar maakt tegen de plannen.

Vogels. Voor broedvogels bestaat de mitigatie in de regel uit het ontzien van de broedtijd of het treffen van maatregelen om te voorkomen dat vogels in het projectgebied tot broeden komen. Voor soorten met een jaarrond beschermde nestplaats is daarnaast een omgevingscheck vereist. Hierbij moet worden vastgesteld of de soort zelfstandig in de omgeving een vervangend nest kan vinden. Is dat niet het geval dan moet een alternatief nest worden aangeboden. Als ook dat niet mogelijk is, geldt er een ontheffingsplicht.

Ontheffingsplicht

Op het moment dat de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten met het uitvoeren van mitigerende maatregelen niet gegarandeerd kan worden, is er sprake van een ontheffingsplicht. De aanvraag voor een ontheffing, of bij een WABO-procedure voor een zogenaamde verklaring van geen bedenkingen, wordt door Dienst Regelingen op de volgende criteria beoordeeld:

1. De gunstige staat van instandhouding van de soort
2. Is er sprake van een wettelijk belang (niet voor matig beschermde soorten)
3. Is er een alternatieve oplossing (niet voor matig beschermde soorten).

Dienst Regelingen zal beoordelen of het wettelijk belang zwaarder weegt dan overtreding van de verbodsbepalingen.

Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrictlijn (dit betreft een aantal van de zwaar beschermde soorten, waaronder alle vleermuizen) alsmede voor broedvogels geldt dat ruimtelijke ingrepen geen wettelijk belang zijn voor een ontheffing. Er dient sprake te zijn van een zwaarder belang, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid of grote redenen van openbaar belang. Als dit zwaardere belang niet aanwezig is, is voor deze soorten het uitvoeren van voldoende mitigerende maatregelen de enige manier om doorgang aan het initiatief te kunnen geven.

Rode lijsten

Soorten zijn opgenomen in Rode lijsten als ze worden bedreigd in hun voortbestaan. Deze lijsten omvatten verdwenen, ernstig bedreigde, bedreigde, kwetsbare en gevoelige planten en dieren in Nederland, verdeeld over achttien soortgroepen. Maatgevend voor plaatsing op deze lijst is mede de mate van afname van een soort in de afgelopen jaren. De Rode lijst biedt echter geen bescherming zoals de Flora- en faunawet dat doet. Voor het Ministerie van LNV zijn de Rode lijsten mede richtinggevend voor het voeren natuurbeleid. Het Ministerie streeft ernaar dat een volgende Rode lijst, die per soortgroep elke tien jaar verschijnt, kleiner zal zijn dan de huidige lijst. Hiertoe stimuleert het Ministerie dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties mag worden verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten

(Ministerie van LNV, 2004). In de Rode lijst worden diverse categorieën onderscheiden:

- ernstig bedreigd (EB): zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- bedreigd (BE): sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
- kwetsbaar (KW): matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- gevoelig (GE): stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

april 2013

Vormgeving:
Joop Striker, Assen